

УКРАЇНА
ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА СТАНЦІЯ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ

вул. Данила Галицького, 2, м. Вінниця, Вінницька область, 21036,
тел. (0432) 55-38-77, e-mail: vinsyn@ukr.net, web: <https://osun.vn.ua/>
Код ЄДРПОУ 20109791

09. 02. 2016 № 01-21-25

На № _____ від _____

Керівникам органів управління освітою
територіальних громад області

Про проведення обласного етапу
Всеукраїнського конкурсу
«Птах року – 2026 : Лиска»

На виконання Плану всеукраїнських і міжнародних організаційно – масових заходів з дітьми та учнівською молоддю на 2026 рік, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 19.11.2025р. №1523, планів роботи Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної адміністрації, Вінницької обласної станції юних натуралістів на 2026 рік, листа Національного еколого – натуралістичного центру від 23 січня 2026 року №24 та з метою привернення уваги учнівської молоді до проблем охорони птахів та їх природних біотопів, залучення учнів до активної природоохоронної роботи Національний еколого – натуралістичний центр учнівської молоді та Українське товариство охорони птахів пропонують взяти участь у щорічному конкурсі «Птах року 2026-Лиска» *Fulica atra* (далі – Конкурс).

Доводимо до Вашого відома, що з лютого по 15 жовтня 2026 року Вінницька обласна станція юних натуралістів проводить обласний етап Всеукраїнського конкурсу «Птах року – 2026 - Лиска»

Умови проведення Конкурсу додаються.

Метою конкурсу є:

- вивчення учнями біологічних особливостей птахів даного виду та різних видів птахів регіонів України;
- проведення моніторингу чисельності виду на певній території;
- сприяти формуванню в здобувачів освіти переконань, моральних принципів та активної життєвої позиції в галузі охорони птахів.

До участі в конкурсі запрошуються здобувачі освіти (вихованці) закладів загальної середньої та позашкільної освіти області. **Роботи можуть бути як індивідуальні, так і командні.**

Конкурсні роботи подаються до 15 жовтня 2026 року за адресою: 21036, м. Вінниця вул. Данила Галицького, 2. Роботи направлені на конкурс не рецензуються та не повертаються.

Інформація про підсумки обласного етапу Всеукраїнського конкурсу «Птах року» буде розміщена на офіційному сайті обласної станції юних натуралістів (<http://osun.edu.vn.ua/>)

Координатор конкурсу – методист Вінницької обласної станції юних натуралістів Іваськевич Галина (тел. 0985391153, 0432 611-656)

Директор

Галина Іваськевич

 Ольга ДРАГОМИРЕЦЬКА

ПОГОДЖЕНО
Методичною радою
Вінницької обласної станції
юних натуралістів
Протокол № 01 від 13.01.2026р

**Умови проведення обласного етапу
Всеукраїнського конкурсу
«Птах року - 2026-Лиска» (*Fulica atra*)**

1. Загальні положення:

Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Міністерства освіти і науки України (далі - НЕНЦ) та Українське товариство охорони птахів з 2014 року проводить щорічний заочний Всеукраїнський конкурс «Птах року». Проведення конкурсу на місцях здійснюють обласні, районні, міські центри еколого-натуралістичної творчості (станції юних натуралістів).

2. Мета конкурсу:

Головною метою конкурсу є актуалізація уваги учнівської молоді до сучасних проблем приваблювання і охорони птахів та їх природних біотопів, поширення і збільшення чисельності та видового різноманіття птахів.

3. Завдання конкурсу:

- ознайомлення з окремим видом птаха;
- поширення знань про сезонні явища у природі і в житті птахів;
- розвиток гуманного ставлення до птахів, мотивація інтересу до їх охорони;
- формування відповідальності за стан оточуючого природного середовища;
- залучення до практичної діяльності у проведенні робіт, оволодіння методиками визначення, спостереження та обліку птахів;
- сприяння вихованню активної життєвої позиції учасників конкурсу.

4. Учасники конкурсу

До участі в конкурсі запрошуються учні (вихованці) 1-11 класів закладів загальної середньої та позашкільної освіти. Участь у конкурсі може бути як індивідуально, так і колективною.

5. Порядок та терміни проведення конкурсу. Конкурс проводиться заочно у два етапи:

I етап (районний) – до 15 вересня поточного року;

II етап обласний - до 15 жовтня поточного року.

Матеріали за результатами районних (територіальних) етапів конкурсу (протоколи підведення підсумків районного (територіального) етапу, короткі інформаційні довідки, кращі роботи учасників) надсилати кур'єром на адресу : 21016, м. Вінниця, вул. Данила Галицького, 2 Вінницька обласна станція

юних натуралістів. Роботи направлені на конкурс не рецензуються та не повертаються.

6. Номінації конкурсу і вимоги до робіт:

I. Змістовна різнопланова робота. Номінація передбачає випуски стінгазет, виготовлення інформаційних та агітаційних листівок, лепбуків, банерів, агітаційних плакатів.

II. Змістовна природоохоронна, дослідницько-пропагандистська і практична екологічна робота у вирішенні проблеми охорони птахів. Номінація передбачає реферати, презентації, результати власних спостережень за птахами, власні фото.

III. Кращий літературний твір. Власні оповідання, казки вірші про птахів.

IV Кращий малюнок і креативність сприйняття орнітофауни.

V. Кращий доробок, креативність та самобутнє сприйняття орнітофауни. Номінація передбачає власні поробки з природних матеріалів, ниток, тканин (зображення птаха у вигляді вишивки бісером, стрічками та нитками), глини, паперу, склад.

VI. Організаційний комітет обласного етапу Конкурсу

1. Для організації та проведення Конкурсу створюється організаційний комітет, склад якого затверджується наказом Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної державної адміністрації.

2. До складу організаційного комітету (далі – Комітет) входять: від Департаменту гуманітарної політики представник (за згодою), від Вінницької обласної станції юних натуралістів – директор, заступник директора з навчально – виховної роботи, головний бухгалтер та координатор – методист конкурсу (за згодою).

3. Секретар Комітету оформлює відповідну документацію, забезпечує зберігання документів та матеріалів даного Конкурсу.

4. Комітет здійснює роботу з проведення Конкурсу та забезпечує порядок його проведення.

VII. Журі Конкурсу

1. Журі Конкурсу формується з метою забезпечення об'єктивності оцінювання конкурсних робіт та визначення переможців і призерів Конкурсу.

2. Журі формується із числа педагогічних працівників Вінницької обласної станції юних натуралістів. Склад журі затверджується наказом Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної державної адміністрації.

3. Склад журі не може бути менше ніж п'ять осіб.

4. Журі очолює голова, який організовує та проводить його засідання, бере участь у визначенні переможців і призерів Конкурсу, затверджує список переможців і призерів Конкурсу.
5. Журі забезпечує об'єктивність оцінювання конкурсних робіт, заповнює протоколи, визначає переможців і призерів Конкурсу.
6. Секретар Журі забезпечує зберігання, систематизацію, оформлення документів і матеріалів Конкурсу.

VIII. Критерії оцінювання обласного етапу Конкурсу:

- Відповідність тематиці та актуальність – до 5 балів;
 - якість і зміст роботи – до 5 балів;
 - змістовна природоохоронна, дослідницька – пропагандистська і практично – екологічна робота у вирішенні проблем охорони птахів – до 10 балів;
 - практичне значення роботи – до 5 балів;
 - рівень естетичного оформлення роботи – до 3 балів;
- Загальна сума – 28 балів.

Інструктивно-методичний лист до проведення конкурсу «Птах року»

Письмові роботи (реферати, спостереження, розповіді, казки, вірші тощо) надсилайте в паперовому або електронному вигляді. Ми будемо раді отримати роботи в електронному вигляді на електронну пошту. Такий спосіб допоможе заощадити папір і збереже природу! Екологічний підхід до оформлення роботи оцінюватиметься окремо! У рефератах і описах виду не забувайте зазначати першоджерело (автора, книгу, журнал, адресу вебсторінки) як у самому тексті, так і в списку літератури. А також зазначайте авторів усіх фотознімків або джерело звідки їх узято. При оцінюванні робіт ми приділятимемо окрему увагу цьому критерію. У рефератах ми сподіваємося побачити фотознімки, зроблені вами чи вашими колегами (вчителями, наставниками, батьками). Не хвилюйтеся, якщо не всі знімки будуть суперпрофесійними, головне, що вони ілюструватимуть вашу активну роботу.

З Малюнки й інші поробки зроблені власноруч надсилайте в натуральному вигляді.

Чітко зазначайте друкованими літерами своє прізвище та ім'я, вік, навчальний заклад, адресу (район), а також прізвище, ім'я, по-батькові та посаду керівника роботи.

Програма спостережень.

Основні місця спостережень: відкриті місцевості, зокрема вулиці в населених пунктах, лісопаркові зони, подвір'я поміж кількоповерховими будинками, міські площі, береги великих водойм і водні плеса невеликих озер і ставочків у населених пунктах, а також пустища на околицях міст і містечок.

Чисельність і розподіл. Проведення обліку слід робити так:

- При обліках рекомендовано проводити точкові обліки в місцях, де перебувають птахи, яких досліджують.
 - Точкою умовно називаємо ділянку радіусом близько 50 м, у межах якої потрібно буде проводити облік птахів.
 - Для відбору облікових точок потрібно обрати сектор, у якому знаходяться один чи кілька типів із перелічених вище місць спостережень. Обстежити сектор шляхом проходження по маршруту, на якому знаходяться вищезначені характерні місця перебування птахів. У щоденнику спостережень зареєструвати виявлені ділянки, на яких були помічені птахи, пронумерувавши її - кожній ділянці присвоїти умовний номер;
 - Зробити опис кожної зареєстрованої ділянки: назва району; у межах забудівель: назва вулиці й номери будинків, щільність розташування будинків і їх опис (одно-, багатоповерхові; яка архітектура), деревні насадження, водойми в зоні забудови; за межами забудови: умовна назва місцевості, опис середовища (парк, пустище тощо).
 - На кожній відібраній ділянці обрати стаціонарне (постійне) місце для проведення обліку - це має бути точка, з якої добре проглядається ділянка в радіусі близько 50 м.
 - На кожній вибраній стаціонарній точці для проведення спостережень визначити маркер (добре помітне місце).
 - Щотижня, один-два рази на тиждень в різну пору доби (найкраще вранці, але можна і протягом дня) відвідувати зареєстровані ділянки, ставати на 4 стаціонарній обліковій точці і протягом приблизно 15 хвилин оглядати територію. В процесі огляду реєструвати помічених птахів, що досліджуються.
 - Дані обліку записувати за такою схемою:
 - Дата і час спостережень;
 - Погодні умови;
 - Скільки птахів помічено. Якщо птахів не було помічено на ділянці, то про це теж вказувати;
 - Яка висота польоту (літають низько над землею, не дуже низько, високо), стрімкість польоту (стрімко літають, посередня швидкість). Звичайно, краще вказувати висоту польоту в метрах від поверхні землі (за приблизною оцінкою);
 - Елементи поведінки: просто літають у повітрі, запурхують у щілини чи інші пустоти будівель (де зазвичай будують гнізда).
- Для зручності подальшого аналізу зібраного матеріалу, записи кожного обліку рекомендується заносити в таблицю:

Таблиця для запису даних обліку
Ділянка № __, район, населений пункт

Дата обліку	
Години обліку	Початок обліку ____ год Кінець обліку ____ год.
Погода	

Кількість облікованих особин	
Висота польоту, м	
Елементи поведінки	

Фенологічні спостереження за птахами.

Для збору фенологічних даних необхідно прокласти маршрут через ділянки, на яких у минулих роках спостерігалися птахи, яких досліджують, або місця, характерні для цього птаха. У щоденнику зробити короткий опис маршруту з деталізацією ділянок, привабливих для даного виду птахів. У період з початку квітня до серпня включно на закладеному маршруті проводити фенологічні спостереження. З початку квітня до середини травня, коли іде процес прильоту і початок гніздування, проходити маршрут 1 раз у 2 дні. Зафіксувати дату першого спостереження цього року в своєму щоденнику спостережень. Цю дату також важливо зареєструвати на веб-сторінці, 5 присвяченій збору даних про повернення мігруючих птахів на весні: <http://www.springalive.net/uk-ua/migrations/addnew>. Дату масової появи дослідних птахів. Дату зустрічі птахів із гніздовим матеріалом в дзьобі. Із початком гніздування проходити маршрут 1 раз у 3 дні. Відмітити зустріч птахів із кормом у дзьобі. Дати вильоту молодняку з гнізд (у цей період в місцях спостережень помітне різке зростання чисельності птахів, зростання галасу). Після реєстрації вильоту молодих птахів із гнізд, достатньо проходити маршрут 1 раз на 5 днів. Відмітити дату зникнення птахів із вашої місцевості в цьому році. (як що досліджуємо перелітних птахів)

Іншим методом збору фенологічних даних може бути вибір однієї чи декількох ділянок, характерних для даного виду птахів, і регулярне відвідання їх. Коли птахи прилетять, тоді можна відібрати для спостережень одну ділянку, на якій постійно тримаються птахи, і на цій ділянці проводити спостереження за схемою, описаною вище.

Фенологічні дані рекомендовано заносити у таблицю.

Таблиця для запису фенологічних даних

Ділянка № ____, район, населений пункт

Фенологічні дані	Дата	Опис фенологічних явищ у природі: які рослини розквітли, наявність комах у повітрі
Перша зустріч		
Масова поява		
Масова поява Зустріч птахів із будівельним матеріалом		
Зустріч птахів із кормом		

Виліт молодняку		
Остання зустріч		

Спостереження за птахами в період гніздування. У травні обрати одну з ділянок, де перебувають птахи. У щоденнику спостережень описати обрану територію. Для спостережень вибрати 1-2 гнізда. Спостереження проводити з точки, з якої добре видно місця зальотів птахів. Також це мають бути місця, з яких турбування птахів від присутності спостерігачів буде мінімальним. Спостереження проводити починаючи з другої половини травня, коли птахи вже займуть гніздівлі, і завершити після вильоту пташенят із гнізда. Спостереження проводити 2-3 рази на тиждень. Оптимальним є спостереження за птахами по 1 годині 3 рази за день: вранці (орієнтовно з 6.00 до 9.00), удень (з 14.00 до 15.00), увечері (з 18.00 до 19.00). Однак частота та інтенсивність спостережень може бути меншою.

Під час спостережень записувати в щоденник такі відомості:

- Скільки разів птах прилітає до гнізда (партнер підгодовує птаха, який насиджує кладку);
- Зареєструвати дату, коли птахи почали носити їжу до гнізда (годувати пташенят);
- Скільки разів на годину приносять їжу до гнізда вранці, вдень і увечері;
- Зареєструвати дату вильоту пташенят;

Також важливими є збір даних про успіх гніздування птахів. Для цього, поряд із вище означеними даними, рекомендуємо також реєструвати такі відомості:

- Випадки випадання пташенят із гнізд: коли випало пташеня, за яких обставин, в якому стані знаходиться, як себе поводить, як поведуть себе дорослі птахи в цій ситуації, поява хижаків біля пташенят (коти, ворони, сороки тощо)